

Περίληψη - Summary

Περβολαράκη Ειρήνη: «Ο γλυπτός διάκοσμος των λουτρών και των οικιών/επαύλεων κατά την αρχαιότητα»

Οι συνθήκες της σωματικής καθαριότητας στην ελληνική αρχαιότητα εμφανίζουν μια μεγάλη ποικιλία από εποχή σε εποχή. Στην αρχή οι φυσικές πηγές αποτελούσαν χώρους προσωπικής καθαριότητας, αλλά σταδιακά αντικαταστάθηκαν από τα δημόσια λουτρά, τα οποία γνώρισαν ιδιαίτερη εξέλιξη κατά τη ρωμαϊκή περίοδο. Η διακόσμηση των λουτρών ήταν ιδιαίτερα πλούσια και εξυπηρετούσε και αυτή με τη σειρά της στη χαλάρωση των λουομένων. Η εσωτερική διακόσμηση περιελάμβανε πολύχρωμα μάρμαρα, τοιχογραφίες και ψηφιδωτά με μυθολογικά ή θαλάσσια θέματα, περίτεχνους εσωτερικούς αρχιτεκτονικούς διακόσμους και γλυπτά. Όπως ακριβώς ο αρχιτεκτονικός τύπος των λουτρών απέκτησε σταδιακά την οριστική του μορφή, κατ' ανάλογο τρόπο η διακόσμησή τους με γλυπτά χαρακτηρίζεται από μια μακρά εξέλιξη. Στην αρχή αφορούσε μεμονωμένα γλυπτά, τα οποία όμως σταδιακά εντάχθηκαν σε ένα συγκεκριμένο διακοσμητικό πρόγραμμα.

Ο γλυπτός διάκοσμος έδωσε νέες διαστάσεις στη συμβολή των λουτρών στη καθημερινή ζωή των κατοίκων. Αφ' ενός αντικατοπτρίζει τη σημασία της γλυπτικής, ιδιαίτερα κατά την αυτοκρατορική εποχή, αφ' ετέρου αποδεικνύει ότι μέσα από τον συγκεκριμένο διάκοσμο προβάλλονται οι κοινωνικές προσδοκίες των ιδρυτών και των επισκεπτών. Ανάλογη εξέλιξη παρουσιάζουν και οι οικίες των αρχαίων ελληνικών πόλεων. Στα αρχαϊκά και κλασικά χρόνια η κοινωνία προβάλλεται στην αρχιτεκτονική με τους ναούς και τα δημόσια κτίρια, ενώ οι κατοικίες μένουν ταπεινές και άσημες. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι οι πολίτες απασχολημένοι όλη μέρα με τα ζητήματα της πόλης στην αγορά έδιναν ελάχιστη σημασία στην αισθητική διαμόρφωση των κατοικιών τους. Κατά τα τέλη του 5ου και κυρίως στις αρχές του 4ου αιώνα π.Χ. αρχίζει να παρατηρείται μια μεταβολή. Οι οικίες διακοσμούνται με τοιχογραφίες και ψηφιδωτά, ενώ γλυπτά στολίζουν τις αυλές και τα δωμάτια. Μερικές φορές μάλιστα η πολυτέλεια των ιδιωτικών οικιών ξεπερνά την πολυτέλεια μερικών δημοσίων κτιρίων. Το φαινόμενο αυτό είναι αποτέλεσμα μιας κοινωνικής αλλαγής, η οποία χαρακτηρίζεται από την επιθυμία για ευμάρεια και πλούσια ιδιωτική ζωή, τάση που παρατηρείται περισσότερο στα ελληνιστικά χρόνια και φθάνει στο αποκορύφωμά της κατά τη ρωμαϊκή εποχή με τις πολυτελείς επαύλεις.

Τα μαρμάρινα γλυπτά που εμφανίζονται στον ύστερο 5ο αιώνα συμβάλλουν στον εξευγενισμό της ιδιωτικής κατοικίας. Οι μετέπειτα σύνθετες αρχιτεκτονικές μορφές, οι πρωτότυπες διατάξεις και η ακολουθία κάποιων στοιχείων της προοπτικής συμβάλλουν στην αξιοποίηση ενός σημαντικού γλυπτού διακόσμου. Επιπλέον το παιχνίδι του φωτός με τη σκιά, που διαφέρει από το ένα επίπεδο στο άλλο, καθιστά κατανοητή τη διακοσμητική λειτουργία της γλυπτικής που προορίζεται για τις οικίες. Ο γλυπτός διάκοσμος των οικιών και των επαύλεων δεν αντανakλά απλώς τον πλούτο και την κοινωνική θέση του ιδιοκτήτη. Αποτελούσε το μέσον για την ενίσχυση της

θέσης του, καθώς δεν εξέφραζε την ταυτότητα του ιδιοκτήτη, αλλά την επιθυμία του να προβληθεί στη τοπική κοινωνία.

Pervolaraki Eirini: «The sculptural decoration of baths and houses/ villas during Greek antiquity»

The place and manner of bathing in the Greek antiquity varied greatly throughout the era. In the beginning, the natural springs constituted spaces of personal cleansing, but progressively they were replaced by public baths, which reached their prime during the Roman period. The decoration of baths was particularly rich and also served for the relaxation of the bathers. The internal decoration included coloured marbles, frescos and mosaics with mythological or marine subjects, internal architectural decorations and sculptures. Both the architecture and decoration of baths, as seen in their final form through a long and methodological development, see the placement of sculptures within the baths following specific themes.

The sculptural decoration gave new dimensions in the contribution of baths to the daily life of residents. It reflects the importance of sculpture, particularly during the Imperial era, while also proving that the social expectations of founders and visitors were promoted through themed decoration. Proportional developments are also shown within the residences of ancient Greek cities. In the Archaic and Classical years, the society is promoted through the architecture of the temples and the public buildings, while the residences remained humble and insignificant. The reason for this is that the citizens were preoccupied with the Agora, giving minimal importance to the aesthetic configuration of their own residences. At the end of the 5th and the beginning of the 4th century B.C. a change had appeared. The residences were decorated with frescos and mosaics, while sculptures decorated the courtyards and the rooms. Sometimes the luxury of private residences exceeded that of public buildings. This phenomenon is the result of a social change, which is characterized by the wish for prosperity and a rich private life; a tendency that is observed more in the Hellenistic years and continues into the Roman period with luxurious villas.

The marble sculptures that are presented in the later 5th century contribute to the improvement of the private residences. The later complex architectural forms, the original provisions and the sequence of certain elements contribute to the exploitation of important sculptural decoration. The sculptural decoration of residences and villas does not only reflect the wealth but also the social standing of the householder.